GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumines'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 32 **Brasiovu 13 | Maiu** **1875.**

Transportarea Secuiloru din Bucovin'a in Ungari'a.

Maghiarii ne dau pe fia-care di exemple de cele mai batetórie la ochi despre nemarginit'a iubire ce simtu ei catra sangele, catra natiunea loru, si despre fanaticele aspiratiuni de a face maghiari din tóta lumea, séu cum disese com. Stef. Széchenyi, de a'i face chiaru si din petrii, de a darui vietí'a inca si la celu ce omóra pe tata-seu si pe mamasa, déca este maghiaru, si déca adauge la inmultirea elementului loru.

Asia déra s'a decisu, cá cu ocasiunea jubileului millenariu, pe care voiescu maghiarii a-lu serbá in memori'a asiedierei loru in Panoni'a, se aduca pe secuii din Bucovin'a spre a-i colonisá pe una din postele Ungariei. Agitatiunea pentru secuii din Bucovin'a si pentru ciangaii din Moldov'a curge de multi ani intre maghiari. Incependu dela Jerney de inainte cu mai bine de 30 de ani, au calatoritu mai de multe-ori missionari si agitatori in Bucovin'a si in Moldov'a, de unde apoi s'au intorsu cu capulu inferbentatu si cu ochii inpainjinati strigandu de-alungulu tierei, cá natiunea maghiara se sara si se-si scape sangele de tirani'a nemtiésca in Bucovin'a, de selbataci'a romanésca in Moldov'a. In Augustu 1868 au fostu vreo cinci missionari, catholici si calvini, in ambele acelea provincii, spre a cercetá pe fratii loru; nici-unii inse n'au alarmatu pe poporulu maghiaru asia multu, cá László Mihály. Acesta -si alese in Octobre si Novembre alu anului trecutu pe diariulu „Hon" (Patri'a), organu alu ministrului actuale Colomanu Tisza, in care publicandu in cursu mai bine de 1 luna, una serie lunga de articlii despre secui si ciangai, il succese a fanatisá pe multime de maghiari, si totuodata a inspirá de nou, cá si br. Blasiu Orbán, ur'a cea mai inflacarata in contra elementului romanescu, precum aratasseramu si in tómn'a trecuta in unu extrasu ce s'a scosu din acei articlii *). De atunci noi amu cetitu de nou aces serie de articlii, si amu aflatu ca celu pucinu diumetate din acelea descriptiuni este numai una tiesetura de contradiceri, falsificari, neadeveruri, minciuni. Cu tóte acestea inse diariulu „Kelet" (Orientele) din Clusiu, organu gubernamentale alu aristocratiei maghiare si alu renegatiloru, avù intru nimicu a reproduce toti acei articlii in vreo douedieci de n-ri ai sei din Novembre si Decembre a. tr., firesce cu scopulu invederatu, cá se nutrésca si elu cea mai ferbente amóre catra totu ce este maghiaru, ura si resbunare in contra totu ce este romanu, némtiu, italianu. Cine nu crede, se citésca totu ce au publicatu numitele dóue diarie in acésta materia si anume in „Kelet," incependu dela nr. 261 pana la 296, éra in „Hon" cu ceva mai inainte.

„Se se aduca maghiarii din Bucovin'a si Moldov'a in Ungari'a!" Acesta le este refrenulu de tóte dilele. Asia déra una specie de migratiune cá in tempurile vechi. Écca si ací una din causele principali, pentru care romanii preste totu, in tóte classile societatiei nóstre, ar' trebuí se fia cu attentiune mai incordata asupra totororu acestoru planuri si incercari puse in miscare de catra acestu fanatismu nationale. Planuri precugetate suntu acestea, catra cari intru impregiurarile actuali nicidecumu nu ne este permissu a ne portá cu indifferentia. A-ti vedutu la **nenumerate** ocasiuni, cumu scriptorii, publicistii, professorii de nationalitate maghiara condamna, blastema, injura ideele cosmopolitice in terminii cei mai exagerati, si cum se róga, insistu, striga, cá maghiarulu se fia **numai** maghiaru cu orce pretiu, sub orce impregiurari, si totu omulu, care nu vrea a se da de maghiaru, se fia consideratu cá inemicu, séu in casulu celu mai bunu cá strainu. Adeca maghiarii au stabilitu doctrin'a vechia a egiptenilloru, evreilloru, elinilloru. Hostilitate in permanentia.

Fanaticii publicisti din „Hon" si „Kelet" recunoscu celu pucinu acelu adevaru istoricu, ca secuii ciangai locuitori in Moldov'a, au fugitu din Transilvani'a, nu cá in dilele nóstre, din cans'a inmultirei si a saraciei loru, ci pentru ca incependu din dilele regelui Vladislau II, tirani'a voivodiloru Transilvaniei apasase asupra loru atatu de tare, in catu secuii au trebuitu se ia lumea in capu cu mille si se tréca in Moldov'a *). A dóu'a migratiune mai mare a secuiloru la Moldov'a fusese intre anii 1762—4, pre candu aici la noi se inflentiá regimentele de granitiari, éra secuii nu voiá se ia arme. Mai vertosu dupa macelulu dela Mádefalva executatu prin catieva escadróne de dragoni imperatesci fugira multi si se asiediara pe mosiile boieriloru, carii le cerea numai cate 12 dile de lucru peste anulu intregu. Dupa acestea inse László Mihály inbetatu de fanatismulu seu uita, ca chiaru astadi numerulu secuiloru in Transilvani'a nu trece preste 350 pe mii, si unde nu mi-ti rotundiesce una minciuna piramidala dicundu: Inainte cu 100 de ani erá in Moldov'a unu diumetate milliunu de ciangai si pe langa acestia mai multe mii de secui, si chiaru astadi minte statistic'a valachiloru déca spune, ca in Moldov'a ar' fi numai vreo 60 de mii de ciangai, **) pentru-ca suntu de dóue-ori atatia; déra boierii moldoveni ii exterminá cu focu si cu sabiia ***). Elu inse mai lipesce acilea inca si alta fabula, pe care o dà cá adeveru dicundu, ca Ciangaii ar' fi descendenti de ai Hunilloru si Cumaniloru.

Gubernele despotice, numite numai in bajocura constitutionali, ori-candu -si propunu a realisá vreunu planu, mai antaiu cérca opiniunea publica prin diariele pe care le au in servitiulu loru, asculta ce dice lumea, dupa aceea mérgu cate unu pasu mai departe, pana ce-si ajungu scopulu. Déra se remanemu asta-data la secuii din Bucovin'a.

Acei secui au fugitu din Transilvani'a in Bucovin'a inainte de acésta cu 113 ani „de tirani'a militaria austriaca", cum dice László, si au intemeiatu acolo siepte sate, adeca Andrásfalva, Boldogfalva, Hadikfalva, Fogadjisten, Istensegits, Jozseffalva si Magyarfalva. Pe atunci Bucovin'a inca nu apucase a trece in possessiunea casei Habsburg, ci constitueá parte a Moldovei, cu capital'a **Sucév'a**, prin urmare boierii proprietari avendu locu de ajunsu si trebuintia de bracia lucratórie, au primitu bucurosu pe acei secui. Inse dóue din acelea siepte comune, adeca Boldogfalva si Magyarfalva s'au spartu si locuitorii loru s'au respanditu care incatrau, buna-óra, precum o iau la sanetós'a tóte acelea familii secuiesci, pe care mai multi proprietari maghiari s'au incercatu si se mai incésca cá de 20 de ani incóce se-i colonisedie p'intre romani, spre a-i amestecá si a-i face loru dascali in limb'a maghiara. Dintre celelalte cinci sate, trei, adeca Hadik, Andrásfalva si Istensegits au remasu pana in diu'a de astadi curatu secuiesci, éra in cele dóue Fogadjisten si Jozseffalva secuii suntu amestecati cu romani. In tóte acelea cinci comune suntu celu multu siese mii de secui. In catagrafi'a generale a dóu'a dela 1848 incóce, facuta cu totu coprinsulu imperiului la a. 1857 rectificata in 1859, numerulu maghiaro-secuiloru locuitori in Bucovin'a s'au aflatu a fi de **5686,** atata totu. Déra hai se fia ce nu este, se dicemu ca de atunci s'au inmultitu la 6000. Cu tóte acestea László éra mai spune una minciuna cornurata, ca adeca numerulu loru ar' trece preste 24 de mii; uitandu apoi ce a disu, descrie mai la vale nespus'a saracia a secuiloru din Bucovin'a, starea loru de proletari, cari se ducu pe fia-care anu la Moldov'a in cete intregi, cá se-si caute de lucru; multi remanu pe acolo, de si dupa László, tóta lumea'i insiéla si-i asupresce, totu le mai place in Moldov'a.

E, bine, pe acelea cinci comune de proletari din Bucovin'a voiescu maghiarii se le sparga, éra pe locuitorii loru se-i duca in triumfu in Ungari'a, si se-i colonisedie pe pusta in memori'a venirei maghiariloru din Asi'a. Qui vivra, verra. Pana una alta popii si alti missionari de ai secuiloru bucovineni cutriera Ungari'a, amblandu la cersite din locu in locu, si acuma se continua mereu collectele pentru densii.

Agitatiunea pornita de nou in favórea ungururiloru ciangai din Moldov'a inca -si are scopurile sale pronuntiate. Diariele maghiare o spunu curatu si fora picu de reserva, ca in momentele in care va prorupe catastrof'a cestiunei orientale, natiunea maghiara va avé fórte mare trebuintia de populatiunea ciangailoru din Moldov'a.

Catava diarie maghiare au inceputu a-si angajea cate unu traductoriu, care cunósce mai bine séu mai reu limb'a romanésca, cá se le informedie despre tendentiele diaristicei romanesci. Acésta se si intempla, de si cu falsificari scandalóse. Nici diariele romanesci nu mai potu remané indifferente la propagandele de ura, de subjugare si cucerire a diarieloru maghiare.

Brasiovu, 12 Maiu st. n. 1875.

Deputatii de limba nemaghiara dela diet'a din Budapest'a suntu invitati din partea unui colegu alu loru, cá celu pucinu cu trei pana in patru dile

---

*) A se vedé „Gazet'a Tr." nr. 92 din 28/16 Dec. 1874 sub titlu: „Jeremiade in favórea ungururiloru din Moldov'a."

*) Istori'a ne-a conservatu in adeveru mai multe casuri, in care secuii s'au scolatu cu arme, cá se scape de tirani'a aristocratiei si a voivodiloru, déra mai totu-deauna fusera invinsi, apoi pedepsiti, cu furci, tiapa, talarea capeteloru, cei mai multi prin talarea nasului, a urechiloru si prin inferatura in frunte. Cati potea, fugea.

**) Ba minte László M. et Comp. de stà se inghiatie ap'a cu minciunile sale.

***) Auditati domniloru Catargiu, Cogalniceanu, Sturdia, Ghica, Rosnovanu, Rosetti, Mavrogheni, Canta, Sionu, Lupascu si dv. una mie altii, ca exterminati pe secui, limb'a si religiunea loru cu focu si cu sabia! DV. pricepeti acéta manopera, déra nu este bine cá se o ignorati, se nu o patiti cumu a-ti patitu cu sbieratele si raietaturele jidoviloru.

mai nainte de inchiderea dietei se se afle in numeru completu in capitalea tierei ungaresci, spre a se consultá asupr'a situatiunii si a mesureloru ce suntu de a se luá facia de nóuele alegeri dietali.

Diariulu romanescu, care aduce acésta invitatiune spre luare a minte d-loru deputati de limba nemaghiara dela diet'a ungurésca, face in acel'asi numeru si o dare de seama despre atitudinea, ce Reuniunea nationale a Romaniloru din comitatulu Aradului a luat'o facia de nóuele alegeri. In acésta dare de seama aflamu intre altele si urmatóriele apretiari:

„Partii'a fusionata a domniloru este dejá atatu de tare, incatu ea n'are trebuintia de noi si dejá nu ne iè nici intr'o consideratiune, ci lucra in contra interesseloru nóstre celoru mai evidinti. Asfeliu fiindu, prin contopirea nóstra in acesa, fora se fimu in stare a impedecá catu de pucinu pre domnii maghiari in politic'a loru cea stricatiósa si nóue si patriei, numai ne-amu face responsabili cu ei impreuna pentru acea politica, si intru catu privesce interessele nóstre nationali romanesci, ne-amu face vinovati de sinucidere.

Constatandu si recunoscundu acést'a, adunarea Romaniloru din comitatulu Aradului decretá a se reconstitui de sine, alegundu de primu presiedinte pre d-lu adv. N. Philimon, apoi a se organisá si a incepe activitatea politica nationale."

Marturisimu sinceru, ca Reuniunea Romaniloru din comit. Aradului ne-a causatu o mare bucuria prin acésta dechiaratiune si respective prin acésta resolutiune, de a remané pre terrenulu de lupta nationala, ferindu-se de amagirile asiá numitei partite liberali a domniloru dela potere. De aici se vede, ca convertirea de deunadi a deputatiloru romani actuali n'a fostu in stare a produce efectele de cari ne temeamu si pentru acesa ne place a crede, ca deputatii romani, in urm'a nóueloru consultatiuni, la cari suntu invitati, inca voru recunósce ca s'au precipitatu, candu s'au ingagiatu a da guvernului actualu mana de ajutoriu, fia chiaru si numai in cestiuni financiari, si astfeliu se voru adoperá a repará ce au stricatu si a salvá celu pucinu acesa, ce inca n'au apucatu se pérda, desamagindu-se cu o óra mai inainte. Prin acést'a nu vremu se dicemu, ca in genere deputatii romani actuali ar' fi abandonatu candva cu totulul totu interessele cele mai vitali ale natiunii romane si s'ar' fi inchinatu adversariului aducundu-i auru, smirna si tamaia, ci vremu numai se constatamu, ca si atat'a, catu au facutu in bun'a credintia de a face bine, au facutu reu si ar' fi bine se desfaca pana nu este inca tardiu. A gresi e lucru omenescu, inse gresiél'a constatata trebue reparata. De multe ori vine omulu in positiunea, de a incercá — cum dice Románulu — marea cu degetulu, inse nici-odata nu-i da de fundu.

Foiele ungaresci comunica testulu la vre-o trei ordinatiuni ale ministrului de interne catra juredictiuni, catra comiti si capitani supremi, catra judii regesci supremi si catra comitele sasescu. Prin aceste ordinatiuni d-lu Tisza vrè se puna tier'a la cale, si cu osebire vrè se amelioreze administratiunea publica prin acesa, ca proróca pre juredictiuni si capii loru, cá se pedepsésca aspru pre officialii negligenti si pre cei ce abuséza de potere officiale. Prin un'a din aceste ordinatiuni d-lu ministru tinde a regulá si caus'a associatiuniloru, care pana acum s'a aflatu — precum sustiene d-sa — intr'o stare periculósa si periculósa pentru idee'a de statu maghiaru. Sub diferite titluri innocente se ascunsera tendintiele cele mai inimice statului maghiaru. Se fondara societati nationali si socialistice sub masc'a culturei si a progressului. Dreptu acesa dlu Tisza vrè a regulá acésta causa dispunendu, ca titlulu „nationalu" nu se va mai permite in venitoriu nice unei societati, asemene nice altu tricoloru, afara de celu ungurescu.

Déca vomu privi mai de aprópe aceste acte ale ministrului de interne, vomu afiá fora dificultate, ca dinsulu nu vrè se ajunga altu scopu decatu se bage frica si cutremuru in ósele functionariloru politici, cá la alegerile prossime se abuseze de potérea officiale numai in profitulu guvernului, óra pre diferitele societati de ori-si ce natura ar fi ele, se le tiena in frenu, ca unu cuventu se aduca in dependintia dela atotu-puternici'a sa catu se póte mai multe organe si corporatiuni. Pre langa acestu scopu se mai atinge firesce si celu alu maghiarismului.

Dilele aceste aflaramu, ca la officiolatulu districtului Fagarasiu ar fi venitu unu ordinu speciale dela ministrulu affaceriloru interne referitoriu la introducerea limbei maghiare si la officiale comunali. Totu-odata ni se spune, ca prefectulu n'ar fi inclinatu a esecutá acestu ordinu pana dupa alegeri, cá astfeliu se póta mai cu succesu lucrá in favórea tatalui seu, care se va candidá de deputatu in acestu districtu. Si acésta manopera va succede pe deplinu marelui vatavu din capulu districtului: elu va alege si pre tatalu seu de deputatu in acestu chinuitu si nefericitu districtu si va esecutá apoi si ordinulu ministerialu; adeca va introduce limb'a ungaresca in officiale comunali dreptu recompensa pentru recompensa pentru obedienti'a si servilismulu ce romanii de acolo -lu manifesta si facia de asemeni ucasuri muscalesci si fermanuri turcesci. Inca va se ajungemu si mai triste tempuri, déca nu ne vomu scutura pucinu de indiferentismulu ce ne-a coplesitu. Districtulu Fagarasiului facea odata onóre in lupt'a pentru caus'a nationala, astadi a ajunsu de risu si de insulta. Poporulu care nu voiesce d. lege, acel'a nice nu póte si nice nu merita alta sórte.

Scirile mai recente dela diet'a ungurésca ni comunica, ca camer'a deputatiloru a respinsu nuntiulu camerei boieriloru, prin care i se aduse la cunoscintia, ca proiectulu de lege despre reductiunea tribunaleloru a suferitu naufragiu jin camer'a boieresca. Astfelu acestu proiectu s'a tramisu de nou boieriloru spre desbatere si eventuala acceptare cu observarea, ca representantii poporului remanu nestramutati pre langa proiectu si insistu cu taria pentru acceptarea lui si din partea boieriloru. Vomu vedé, ce se va mai nasce si din acésta disonantia.

Risano, 7 Maiu. — Imperatulu Austriei a sositu aici, venindu dela Budua. Aprópe de Miraz, trupele muntenegrine, consistandu din 4 batalióne si o baterie, comandate de unu senatoru muntenegrinu, au salutatu pe imperatu, care a trecutu in revista, complimentandu pe comandantu.

In Romani'a decorgu alegerile la nóua camera in foculu venetu si in Colegiulu I intre 33 deputati esira abia vr'o 6 dintre rosi, ceilalti conservatori. Una unire liberale intre tóte partitele e vocea tempului in tóte partile, cari se afla plus minus amenintiate: in Ungari'a s'au fusionatu partitele pentru a fi tari nationalminte; in Ispani'a se face asemene incercare, sciendu, ca numai potérea unita are dreptu la victoria pentru viati'a nationale, candu se afla expuse viforului. —

(Toastu de inviare). In 15 Aprile a. c., a 3 di de Pasci intrunise Domnitoriulu Romaniei Carolu la dejunu pe min. de resbelu si alti generali, comandanti, oficiri, sergenti, militiani etc. Domnitoriulu redicá in frunte urmatoriulu toastu:

„Este acel'a-si onoru de a fi soldatu séu generalu, fiindu ca fia-care ostasiu e aparatoriulu tierei, gat'a a lupta si muri pentru patri'a sea.

Prin urmare trebue se fia mandria pentru totu romanulu de a face parte din armata. Vedu cu mai mare multiamire, ca acestu sentiementu petrunde astadi tinerimea nóstra. Inceputulu este bunu, nu me indoiescu, ca elu va gasí unu resunetu in tóta districtele si atunci tiér'a póte asteptá in linisce ór'a de periculu si eu voiu strigá cu incredere:

„Traiésca Romani'a, tare de a pururea!"

La aceste cuvinte, cari au fostu salutate cu urarile cele mai entusiaste ale asistentiloru, d. generalu Florescu a respunsu:

Se traiésca M. S. Domnitoriulu!

Se traiésca M. S. Dómn'a!"

Belgi'a respunse la not'a Germaniei din 15 Aprile, reportandu gubernulu in camera despre cuprinsulu ei: ca cercetarea in contra lui Duchesne (care prin scrisória se offerise episcopului de Parisu, ca va atenta viati'a lui Bismark) a inceputu, dér' nu s'a terminatu; ca Belgi'a e gata a examiná modificarile in legislatiune pretense de Germani'a, déca si acésta si alte state le voru fi primitu; ca ea e resoluta a-si implini datoriele de statu neutrale si spera bune relatiuni cu Germani'a. Cine sci, cum se va primi si acestu respunsu, mai vertosu, déca Bismark, cum suna prin diariele soldatesce ale Germaniei, vre a jocá fabul'a lupului cu mnelulu.

Alarm'a de resbelu asupra Franciei scornita dintre cercurile militari germane, din prepusu, ca Franci'a prea iute se restabilesce si in armare si in financie, si ca are de cugetu a face revansare in contrale, se constata si d'intr'o corespondintia din Parisu publicata in „Times" din London, unde se dice, ca partit'a militaria a Germaniei vre resbelu cu Franci'a, findca acésta pre iute se restabilesce in armari si financie. Ecca depesi'a ce cercula:

„Iondr'a, 7 Maiu. — Diarulu „Times" publica o corespondentia sgomotósa din Parisu, prin care se dice, ca partitulu militariu din Germani'a voesce resbelu cu Franci'a, care -si a recastigatu, prea iute resursele financiare si militare. „Times" comendandu acésta scrisóre, constata ca temerile ómeniloru politici parisiani suntu extravagante; dice ca Franci'a nu voiesce nici de cum resbelulu si nu crede, ca partidulu germanu se urmarésca o idea asiá de cinica.

Circula sgomotulu, ca a isbucnitu revolutiune la Portau-Prince.

Camer'a comuneloru a terminatu discussiunea asupr'a Bilului prin care se modifica legile exceptionale ale Irlandei."

— Intr'aceea Germani'a se inarméza pana 'n gutu si inca cu tunuri de 8 si 9 centimetri si pusci si de nou calibru. Totu asemenea se cetesce si despre armarile altoru state. Cine scie, unde voru explode armarile, déca nu si in contra ideeloru republicane. —

Imperatulu Russiei se astépta in Berlinu pe 10 Maiu la visita amicale. Precursoru acestei visite fù Schuwalof, solulu rusu in London, care in 6 veni si conferi cu Bismark, si fù primitu si decatra imperat. Wilchelmu si imperatricea.

Tempuri grele se arata pe orisontulu planeteloru politice. —

„Alegatoriulu liberu" din Bucuresci scrie:

„O telegrama din Constantinopole anuntia, ca o deputatiune a venitu se presinte patriarchului ecumenicu o scrisóre din partea canonicului Döllinger, prin care patriarchulu este invitatu se tramita delegati la conferinti'a vechiloru catholici, care va incepe lucrarile sale la Bonn in viitóri'a luna Augustu. Se asigura, ca patru barbati si besericei ortodoxe din Orientu voru asistá la acestu congressu."

Sinodulu archidecesanu in Sibiiu se occupá in cele V siedintie inceputórie cu verificarea, constituirea, lucrarile si repórtele comissiuniloru asupra petitiuniloru intrate, si mai vertosu cu arondarea unoru protopopiate, care dupa o desbatere lunga prin votare se si primira in contra protestariloru unoru comune. In principiu inse se primí, ce cu tóta arondarea protopopiatele remanu in numerulu seu, ér' in prot. I si II alu Sibiiului, de si se arondéza, actualii proti remanu cu residentí'a in Sibiiu. Protos. Dr. Ilarion Puscariu fù alesu assessoru consist. besericescu. Une propuneri se tramissera la comissiuni spre reportare.

Sabesiu, 1 Maiu 1875.

(Adunarea scaunala). Siedinti'a dela 27 Aprile. Dupa cetirea si autenticarea processului verbale in limb'a romana a adunarii scaunale premerse, presidiulu ordinariu in prim'a linia pune la desbatere: Rescriptulu ministriului maghiaru de interne, referitoriu la arondarea cercuriloru electorali in acestu scaunu, despre care affacere am fostu scrisu.

La acésta desbatere au luatu parte, intre altii, dd. protopopi Deacu si Tipeiu si d. advoc. Bojitia, cari cu argumente neresturnate au probatu pana la evidentia, ca maioritatea adunarii a adusu primulu ei conclusu, conclusu findu numai si numai de binele alegatoriloru, ceea ce numai spre salutea statului póte sierbí.

Acesti domni au dovéditu eclatantu, ca tendentiós'a dorintia a sasiloru recarenti este si absurda, deóra-ce disproportiunea alegatoriloru ar' remané chiaru si atuncia mare, déca arondarea s'ar' face conformu dorintii protestantiloru, findu ca si atuncia in cerculu orasiului ar' fi aprópe 500 si in alu scaunului d'abié 150 alegatori.

Au amintitu, ca maioritatea sasésca din scaunulu Bistritiei, tocmai pentru cá se prevenia orce lupte sterile si nemultiumitórie, au hotaritu, cá orasiulu si scaunulu se constitue unu cercu electorale, unde se se aléga ambii deputati; si minoritatii romane d'acolo nu i-a plesnitu in minte se faca ceea ce face cea sasésca aici, se provóce intr'adinsu gálceve, neintielegeri si dusmanie.

Deci maioritatea adunarii scaunului nostru a primitu propunerea si a decisu: ca sustiene conclusulu ei de mai inainte, referitoriu la arondarea cercuriloru electorale, déra déca ministeriulu totusi n'ar' fi invoitu cu acelu-a, atuncia orasiulu si scaunulu se constitue la olalta unu cercu electorale, in care se se aléga ambii deputati.

Si contra acestui conclusu Wollf, direct. gimn., a insinuatu in numele seu si alu sociloru sei éra votu separatu.

Astfelu ministeriulu, déca nu se va convinge despre intentiunea separatistiloru, déca nu va pune odata capetu tendentióseloru machinatiuni ale unei clice resvretitórie, apoi va ajunge la trist'a convictiune, ca pentru sburdalnici'a unoru desperati adunarea scaunului nostru va desbate totu numai la voturi separate si atunci inca, candu in tóta tiér'a alegerile voru fi terminate.

La votarea §-lui 111 din nóu'a lege electorala, care dispune pentru fia-care deputatu unu cercu electorale si pre care recurentii dela noi neincetatu calarescu, legislatiunea din Pest'a de securu n'a fostu cu privire la scaunele fondului regescu, dintre cari trei scaune la olalta nu facu unu cercu electorale d. e. din cottulu Bihoriu neci in privinti'a estensiunii territoriului, neci in privinti'a numerului alegatoriloru.

Este mare deosebire intre unu comitatu cu 200 milliarie patrate, aprópe 600,000 locuitori si dieci de mii de alegatori si intre unu scaunu cu 4 si 5 milliarie patrate, vre-o 20,000 locuitori si cu aprópe 600 alegatori numai, din care suma orasiele respective dau trei parti dintre alegatori.

Deci facia cu aceste scaunutie, nu credu se se céra rigoros'a aplicare a memoratului §-fu.

Din astfelu de motive déra la Sabesiu inca ar' poté fi numai unu scaunu, ceea ce credu, ca si guvernulu va incuviintá, pentru cá se faca sfersitu certei si se nu se impedece mai multu pregatirile electorali; la din contra ministeriulu se -si ascrie siesi urmarile. —

In fine directoriulu politiei a reportatu adunarii despre infricosiatulu incendiu dela 23 Aprile, intemplatu in orasiulu Sabesiu, dupa care 150 cladiri se prefacura in cenusia. Daun'a se urca la 60,000 fl. v. a. Ajutoriulu este fórte intetitoriu. Contributiunile benevole se primescu cu multiumita la magistratulu orasiului. Cei mai multi arsi sunt cetatiani romani.

Mai adaugu, ca dupa acestu focu a mai arsu inca de trei ori dup'o-laltu. In estu anu romanii de alci au serbatu serbatorile pasciloru pre intristati. —

Corresp.

Clusiu 30 Aprile 1875.

In 19 si 20 l. c. ne-amu potutu convinge din nou despre sincerele intentiuni ale fratiloru maghiari, de si ei totu-deaun'a pre romani ii accusa sub felu si felu de preteste dér' fara neci unu temeiu. In acele dile s'a tienutu aici congregatiunea comitatense, in care s'a alesu cu acclamatiune de vice-comite Gyarmathy Miklos, fostu protonotariu.

Romanii, pucini infaciosiati, sub egidea vestitului clubu nationale de aici, s'au portatu fórte loialu si cu indulgentia, fara inse amaru recompensati. La alegerea protonotariului nobilii si chauvinistii maghiari trantira pre d-lu Dr. A. Isacu, fostu notariu primu cottense, recunoscutu deplinu qualificatu si functionariu cottense, raru in imperati'a ungarésca, facia de unu Bonis, Istocu, de cualificatiune dubia.

D-lu Isacu abdise numai de catu in modu, in modu cavalerescu la vederea acestei nobile generositati maghiare.

Vorbele si simulatiunile unoru maghiari facute dupa acésta nefericita intemplare suntu atata catu si nimic'a.

Nu merita se intendu multa vorba, ci voiu se constatu numai si asta-data si prin acestu faptu neresturnatu, ca ce avemu de a asteptá dela fratii maghiari. Apoi altii dica si crédia ce voru voi.

Acestu faptu in deosebi -lu recomendu atentiunii prea stimatului clubu natiunale de aici, dintr'ai carui membrii sinceri si curati se potu convinge despre zadarnici'a nobileloru nisuintie si intentiuni facia de chauvinisti.

Déca si clubulu natiunale romanu, si activistu si loialu de aici cu astfelu de celebri corifei probati si natiunali in frunte, este astfelu consideratu si remuneratu, apoi nu potu poftí altu ce, de catu numai, cá toti romanii se se faca activisti, si, conformu dorintii diuariului „Magy. Pol." se redige unu diuariu; capulu redactoriu s'ar' potrivi mai bine in d-lu cucuveic'a. Collaboratori si desteri si probati n'ar' lipsi.

E tristu si deplorabile, mai alesu cu privire la generatiunea, ce are se urmedie, déca sórtea natiunii este si asta-di inca obiectu de jucaria numai; déca prea pucinii barbati probati ai natiunii se paru a fi siliti prin insultele si calumniele unoru reutatiosi si mercenari a face pre privitoriulu duiosu.

Conferinti'a dela Sibiiu este inaintea usiei. Nu sciu ce va hotarí. Dér' déca maioritatea, ceea ce nu credu, va comendá se mergemu la Pest'a in dieta, atunci maioritatea póte remané fidela juramentului, va perseverá si va combate totu ce se va incercá contra demnitatii si esistentiei natiunii; éra plat'a compliciloru va fi mare. —

M'am informatu, ca tenerimea romana dela institutele superiore de aici, consentiendu cu fratii loru din Vien'a si Gratiu, inca a decisu a aduce la cunoscienti'a natiunii lucrandu in solidaritate si armonia conformu principieloru statorite in adunarea natiunii de pre „Campulu libertatii." —

Se facu pregatiri pentru diu'a de 15 Maiu, care aici si in estu anu se va serbá cu cuvenit'a seriositate si santiania, devenindu acea di una adeverata serbatóre nationala romana. Se precepe, ca la acestu festinu eo ipso este invitatu in sene fia-care sufletu adeveratu romanu. Reportu nu va lipsí.

Corresp.

LATINII.

(Urmare.)

Armoni'a inteligintieloru si comunitatea destineloru suntu mai vedite adi de catu alta-data. Celu din urma secolu din istori'a nostra, secolulu alu XVIII-lea, aduce politicei ideele de capetenia ale filosofiei moderne. dupa cum celu d'antaiu secolu aduce moralei si religiunii — prin midlocirea crestinismului — ideele de capetenia ale filosofiei antice. Secolulu alu XVIII-lea intemeiéza nou'a societate si respandesce luminosulu idealu alu dreptului.

Cele mai tari puteri suntu sdruncinate, cele mai inradecinate superstitiuni disparu, simtiementulu naturei ne petrunde cu a sea dulce caldura, aspirarea catre libertate ne inaltia in proprii nostri ochi si idea umanitatii planéza mai presusu de tóte ideele. Incisitiunei ei urméza toleranti'a religiósa, conceperei asiatice a dreptului divinu conciperea moderna a suveranitatii nationale, regilorn-popóre, popóreloru-regi, teologiei sciintia.

Focului ce arde in spiritu ajunge pene in sinulu pamentului, si pamentulu, din feudalu cum era, se democratiséza in nóuele forme ale proprietatii. Lumea iea un nou facia prin petrundietórea analisa a lui Voltaire, care cu a sea ironia sfarama vechi idoli, si prin tunatorulu cuventu alu lui Mirabeau, care aprinde nou'a viétia: unu spiritu nou, adeveratulu spiritu modernu, petrunde institutiunile societatii.

Secululu din urma coprinde doue perióde: una care incepe la finele seculului alu XVIII-lea, perió'a revolutiunii initiate de regi. si alta, care ajunge pene la inceputulu celui d'alu XIX-lea, perió'a revolutiunii initiate de popóre. Precum intr'alu XV-lea seculu directiunea morale a rasei nóstre apartiene Italiei — care c'una minunata fecunditate nasce legiunile'i de artisti — si in secululu alu XVI-lea, Spaniei, care nasce legiunile'i de eroi, de navigatori, de cuceritori, asemenea intr'alu XVIII-lea acésta directiune apartiene Franciei, care nasce legiunile'i de revelatori filosofi.

Consciinti'a a pregatita prin inspirarile Italiei, pamentulu prin descoperirile Spaniei; eră déru firescu si cu dreptu curentu se intre in scena idea francesa, care are se dé nascere revolutiunii. La inceputulu seculului din urma, acésta idea se sue chiaru pene in virfulu tronuriloru.

Monarchi'a care, de candu cu primele'i triumfuri in contra feudalitatii, se lupta, cá se scuduie si jugulu bisericei, incepe prin desfintiarea Templariloru militiani feudali ai papei, si sfirsiésce prin sdrobirea iesuitiloru, soldati permaniti ai papei, ér' dupa ce face unu statu unicu in contra aristocratiei, statulu laicu in contra bisericei, nu 'i mai remane nimicu de facutu, si móre cá tóte fiintiele ale caroru destine s'au implinitu.

Catu de asemenata fù in acésta epoca sórtea popóreloru latine! Burbonii din Francia, din Spania, din Italia. Bragance ai Portugaliei, se declara inamici ai Romei. Pe candu unii punu mare dispretuire a pamentescei séle autoritati, cei-i-alti se incésca a 'i nesocoti pene si autoritatea spirituale. In sfirsitu mai vine si isgonirea iesuitiloru, cá si cum ua singura idea séu ua singura vointia aru fi condusu pe tóte popórele latine. Papa Clemente XIV, membru alu ordinii Franciscaniloru, care intinse democratii'a in biserica si rupse strimtulu cercu alu dogmei, iubitoriulu filosofiei, ai carei aburi se suira in capulu regiloru, mai demnu d'a fi de umanitaria religiune a franc-masoniloru de catu de vechia religiune a calugeriloru, lingusitu si esaltatu de Fridericu alu Prusiei. de Caterina Rusiei, de ducele de Glocester, Clemente XIV se renéga si se combate ensusi, ca-ci traiesce persecutandu pe iesuiti, domnesce cá se 'i desfintieze si 'i defaima pen'a-le atribui chiaru si mórtea sea misterióra.

Astu felu catedr'a filosofiei se inaltia multu mai susu de catu tronulu regiloru si de catu santitulu altaru alu santiloru. Voltaire dobandi cea-a ce nu putuse dobandi, pacea de la Westfalia, de si fusese unu tratatu internationale, bas'a dreptului europénu: revocarea practica a edictului de la Nantes si tolerantia catre calvinisti, cari fura victori'a elocintiei sale. Regele lusitanu Iosef protege pe revolutionariulu marchis de Pombal, care pune universitatile in locuiu chinovieloru, pe profesori in locuiu iesuitiloru, care face se se taié capetele nobililoru, cá unu monarchu din evulu-mediu, si care, dupa ce pune se se arda unu calugeru, stinge rugurile si desfintiéza auto-dafeele. Ferdinandu VI alu Spaniei opresce d'a se combate Feijoo, calugerulu care analisa cu petrundietórea'i critica tóte superstitiunile si care goniá tóte minunile din intielesulu naturei. Carolu III, protegundu pe Floridablanca si pe Aranda, pe Jovellanes si pe Campomanes, protege sciinti'a secolului seu si prenoulesce consciinti'a Spaniei.

La Milan, Beccaria schimba basele dreptului penale, ilu umanisézа in gandirea filosofiei moderne, si Volta, cu electricitatea, insufletiesce nervii si viéti'a. In Toscana, foculu e smulsu din manele incisitorelui, secures din manele calcului: invetiamentulu e luatu clerului ultramontanu, si binefacerile instructiunii publice se intindu peste unu intregu poporu care, prin geniulu seu, aminteasce antic'a Atena. Parma primesce cá primu-ministru pe Dutillot, unu emulu alu lui Pombal, alu lui Aranda, alu lui Choiseul, si incredintiéza filosofiei sensualistului Condillac educatiunea principiloru sei ereditari. Neapole, catoliculu Neapole, rabda se aiba cá ministru pe Vanucci, partisanu alu Enciclopediei, si asculta pe Filangieri, care pregatesce in dreptu o adanca revolutiune. Pretutindeni, pona si in pré-pios'a Savoia, care se pare ca perpetua posomoritulu geniu alu Spaniei antice, servii suntu

chiamati la viéti'a libertatii si jurisdictiunea politica e rapita episcopiloru feudali.

Emilio Castellar.

(Va urmá.)

Noutati diverse.

— (Serbarea dilei de 3/15 Maiu.) Junimea studiósa dela gimnasiulu romanu din Nasaudu va serbá diu'a de 3/15 Maiu intr'unu modu demnu de memori'a acestei momentóse di; spre acestu scopu a alesu unu comitetu arangiatoriu, care a facutu dispusetiunile necessarie, pentru cá serbarea se redea catu se póte mai stralucitu. Onóre junimei, care se interesédza si se entusiasmédza pentru asemeni serbatori nationali, si ferice de natiunea, care are asemene junime.

(Linî'a de cai ferate) Ploiesci—Predealu si Adjud—Ocna o publica gubernulu Romaniei, ca se da la intreprindietori se se cladésca. „Monitorulu" din 27 Aprile face publicatiunea resp. si anume:

„1. Lini'a dela Ploiesci (statiunea linieloru romane deja pusa in esploatare) la Predealu (Timisiu punctulu de frontiera despre Transilvani'a.) — Acésta linia formandu junctiunea intre liniele romane si cele ungare, are o lungime aproximativa de 90 chilometre si unu ambrasiamentu, deserrindu salinele dela Telega, in lungime cá de 3—4 chil.

2. Lini'a Adjud (statiune o linieloru romane deja puse in esploatare) la Ocna, salina a Statului, in Moldov'a.

Lungimea acestei linie este aproximativa de 51 chil."

Terminulu concursului e 16 Maiu n. a. c. si conventiunea se va aprobá de corpurile legiuitórie. Cautiune se depune de 2 mil. lei noi pentru lini'a dela Ploiesti—Predealu si 500 mii pentru Adjud—Ocna.

(Timpu.) Abia eri si adi in 11 Maiu aruramu dile frumóse si mai caldutie in Brasiovu dupa una érna lunga de speriatu. Ci in Europ'a mediuale si sudica cam totu neindurata se arată, ér' in nordu d. e. si in Islandi'a fù cu esceptiune mai domóla, cá de alte dati si in 10 Aprile se afla verdiétia.

(Don Alfonso) fratele qua regelui pretendentu Don Carlos din Ispani'a cu soci'a s'a Dona Blanca a parasitu Gratiu, trecundu la Salisburgu (Salzburg) orasiu archiepiscopale, unde cá rudenia cu familî'a inalta va fi crutiatu de afere.

(Poporimea globului terestre) dupa statistic'a cea mai nóua germ. suie la 1398 millióne, adeca 1396.841.000, semenata pe terriloriulu lumii de 2.448,769 miliare patrate germane. 798.907,000 locuitori suntu in Asia; 302.973,000 in Europ'a; 206.007,000 in Africa; 84.382,000 in America si 4.563,000 in Australia. In Europa vinu pe unu millu patratu 1684 locuitori, in Asia 982, in Africa 380, in America 112 si in Australi'a 28. —

(Bucurescii) capata scóla reala maghiara. Societatea maghiara deacolo si a pusu caru'upetre se o crésca pentru maghiarisarea industriasiloru. Nagy Istvân la diu'a iubilare de 50 ani a facutu spre acestu scopu o fundatiune de 200 galbini, si provocati óspetii mai contribuira 1317 franci spre uniculu acestui scopu. Comitetulu asociarii cercula cóle de colecte si prin Ungari'a si Transilvani'a si inca in 1873 cumperase in mediuloculu Bucurescilor locu de cladiresi edificiului cá aprópe 25,000 lei. Diariale maghiare le facu ovatiuni si indemna pe totu sufletulu maghiaru se i ajute, precandu o-presecu pe romanii brasioveni se nu cuteze a primi ajutoriu din Romani'a pentru sustienerea vietii gimnasiului deaici. Frumosu contrasta si afundu batatoriu.

Literatura.

In nrii „Transilvanie" esiti in ultimele dóue luni, aflamu cateva materii, a caroru publicare trebue se ne fia cu atatu mai bine venita, cu catu publicatiuni de acele suntu mai rare in literatur'a nóstra.

Asia de ex., pre candu altii au scosu la lumina sute de documente si memoriale despre evenimentele din anii 1848 si 1849, la noi se parea ca suntemu fórte indestulati cu pucinele lucruri, care au fostu esitu intre anii 1848 si 1852 in Fói'a pentru minte, anima si literatura, in „Gazet'a Trans.", in „Bucovin'a," in Romanen der oesterreichischen Monarchie, in Istori'a lui A. Papiu si in alte cateva publicatiuni, candu tóte acelea abia ajungu, cá se se construe, cumu amu dice, unu scheletu de istoria, éra nu intrasi istori'a epocei aceleia.

Unde este archivulu comitetului nationale? Unde suntu relatiunile oficialiloru c. r. si ale prefectiloru nationali? Si pre catu a dominatu terrorismulu lui Csányi in cele trei luni Aprile—Iuniu 1849, cine póte se ne spuna suferintiele romaniloru din comitate? Intr'acea altii scriu istori'a cumu le place loru, si noi tacemu la insulte, de si avemu documentele la mana. Care a fostu feliulu mortii protopopului septuagenariu Vas. Turcu dela Catina si a mai multoru preuti? Cumu si prin cine au fostu spendiurati, inpuscati, innecati? Unde se afla sententiele loru?

Acestea si alte multe au inceputu se éssa la lumina, confirmate cu aprópe 100 de documente. Cei carii au vediutu, auditu si patitu, au si marturisitu si adeverata este marturi'a loru.

Totu acolo veti afla eruditi'a dissertatiune a dlui professoru Dr. G. Silasi despre „Insemnatatea literaturei romane traditionale."

Despre progressele limbei bisericesci in Romani'a, conduse in dilele nóstre mai alesu de pres ss. episcopi Ghenade fostu ep. alu Argesiului si Melchisedecu, episcopu alu Dunerei de diosu, se potu informá lectorii de ajunsu, éra la cei pucinu credintiosi li se dà ocasiune de a vedé si a se convinge singuri, ca literatur'a nóstra -si va trage poteri nóue si fórte efficaci din terrenulu bisericescu, indata-ce provedinti'a tramite bisericei barbati cá cei susu numiti si cá collaboratorii loru.

Affacerile comunelorn din fostulu regimentu I romanescu, in sfer'a instructiunei publice, conduse de representatiunea loru, de comitetu, de presiedentele seu colonelu si de unu directoru fórte activu, infaciosiate lectoriloru prin publicare de acte authentice, ocupa cu totu dreptulu loru intre cele mai de frunte manifestatiuni ale vietiei nóstre nationale. 22 de comune se bucura de scóle organisate intocma dupa sunetulu legiloru, adeverate modelle de scóle populare si in parte primarie. Capitalurile — dupa atatea lupte — in fine limpedite si administrate cu rigóre.

Adause si rectificari la istori'a regimentului II-lea. Cata lumina se reversa inca si din acestea spicuiri istorice; cate suvenire dorerése si triste pentru betranii de astadi si catu de instructive pentru successorii loru!

Oratiune funebrale rostita in Pest'a la immormentarea presiedentelui Lad. Vas. Poppu, de Justinu Popufiu. Déca romanii au mai avutu oratori buni, apoi Popfiu este unulu din cei mai buni, carele sunte totu odata profundu acesa ce pronuntia prin cuvente.

Transilvani'a, fói'a Associatiunei transilvane etc. costa pe anu numai 3 fl. v. a., éra inafara 1 galbinu. Se póte abuná prin ori-care posta. Exemplarie legate usioru se mai afla pe 6 ani trecuti, cate 3 fl. v. a.

La administratiunile diarieloru „Alegatorulu liberu," „Ghimpele" si „Reforma" se afla:

ROMANI'A SI MIHAIU VITÉZULU,

poema in versuri, de Gr. . Serurie.

Cuventarea pastorale

a episcopului romanu unitu alu Lugosiului

Victoru Mihali de Apsia

Dr. de Teologia, pe care o rosti catra clerulu si poporulu diecesanu cu occasiunea introducerii sale in scaunulu episcopescu in 7 Martiu st. n. 1875, una cuventare in adeveru archipastorale despre beserica cá societate perpetua, inca se afla esita la lumina in Lugosiu cu tip. I. Wenczely.

Anunciu.

Subscrisulu -mi permitu a aduce la cunoscinti'a onoratului publicu, cumca mi-amu deschisu cancelari'a advocatiale in Blasiu, si cumca prelanga primirea si ducerea in implinire a sgendeloru mie concredinte, — esoperezu in terminulu celu mai scurtu imprumute hipotecari si cambiali.

Blasiu in 30 Aprile 1875 st. n.

Ludoviou Ciato,
advocatu.

Mai nou.

Parisu, 4 Maiu. Monitorulu offic. publica numirea a 28 generali de divisiune si de brigade.

Aten'a, 5 Maiu. Regele Georgiu primi pre solii Franciei, Angliei si Russiei, cari lu consiliara a schimbá ministeriulu. Regin'a insiste, cá regele se abdica, dér' nu va. —

Adunarea generala a „Reuniunei Invetiatoriloru Romani din Selagiu" se va tiené, in **15 Maiu,** in cetatea Crasn'a. Suntu invitati membrii.

Publicatiune.

Cas'a besericei romane ort. res. dela S. Nicolae din suburbiulu Scheiu, afiatória in strat'a mare din suburbiulu Scheiu sub nr. 1392 si constatatória d'in mai multe chilie (odai) de locuitu, grasdu, gradinitia etc. se va dá cu chiria prin licitatiune pe **3** ani dela S. Mihaile 1875 incolo. —

Licitatiunea se va tiené Dumineca in **11/23 Maiu 1875** la 10 óre inainte de amédie in Cas'a de siedintie a comitetului parochiale in curtea besericei. — Conditiunile inchiriarei se potu cetí la Curatorulu besericei d-lu Ioane A. Navrea in suburbiulu Scheiu, prundu.

Doritorii de a luá cu chiria acésta Casa se binevoésca a se presentá la predis'a licitatiune. —

Brasiovu 27 Aprile 1875 st. n.

Comitetulu parochiale alu besericei
romane ort. res. dela S. Nicolae
1—3 din suburbiulu Scheiu.

Directiunea apeloru minerale de **Borszek** are onore a face aratare, ca

Depositulu capitalu

alu ei se afla in Brasiovu la 1—3

D. JULIUS GMEINER.

Implerea de **estanu** e provediuta cu anulu **1875** pe astupusiulu membranatu la ceea ce se atrage atentiunea cu deosebita observatiune.

Vindere de Casa.

Cas'a sub nr. 674 pe livadea postei, in apropiare de cetate, solidu cladita si pentru locuintia la dóue partite bine adjustata, dimpreuna cu gradin'a placuta de lunga ea, se afla de vendiare.

Mai deaprópe informéza predicatoriulu urbanu pens. 2—2

Paulu Servatius.

Cursurile

la bursa in 11 Maiu 1875 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 28½	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 91	„ „
Augsburg	—	—	102 „ 85	„ „
Londonu	—	—	111 „ 45	„ „
Imprumutulu nationalu			74 „ 40	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%			69 „ 50	„ „
Obligatiunile rurale ungare			82 „ 50	„ „
„ „ temesiane			79 „ 75	„ „
„ „ transilvane			78 „ 20	„ „
„ „ croato-slav.			81 „ —	„ „
Actiunile bancei	—	—	964 „ —	„ „
„ creditalui	—	—	233 „ 10	„ „

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiu HENRICU.